

Hi siku ra 3 Hukuri 1964, eLanga eCape Town, xiyimbeleri xo tlhariwa xi tswariwile. Vito ra xona a ku ri Brenda Nokuzola Fassie.

A divulerieile vito ra 'MaBrrr' hi valandzeri va yena va timiliyoni.

Ndyangu wa yena a wu swerile. Mana wa yena a a ri mupfuni emakaya kasi tata wa yena u love a ha ri na malembe mambirhi.

Brenda a ri n'wana wa rikotsa eka vana va kaye. Mana wa yena a ehleketa leswaku u langutele n'wana wa xinuna. Loko Brenda a tswariwile, a a fanele ku ehleketa vito ra xisati hi xihatla.

Tanihi hi xiyimbeleri, mana wa Brenda u thyle n'wana wa yena endzhaku ka xiyimbeleri xa le Amerika Brenda Lee.

Loko a ri na mune wa malembe, Brenda se a yimbelela eka mitlangu ya le kerekeni. Mana wa yena a a tlanga piyano kasi Brenda yena a yimbelela.

Loko a ri na malembe ma tsevu, Brenda se a ri eka bende leyi vuriwaka '*Tiny Tots*', a yimbelela no hakeriwa hi vaphumba.

Loko a ha ri xintombhana, swiyimbeleri swa Cape Town swi sungule ku tsakela Brenda.

Muhumelerisiwa wa vuyimbeleri wa ndhuma, Koloï Lebona u n'wi vhakerile. U tsakisiwile swinene hi rito ya yena.

Brenda u vuye a ya eJoni ivi a ya sungula ntlawa wa '*Brenda and the Big Dudes*'.

Ntlawa wu vuye wu humesa risimu ra '*Weekend Special*' leri nga xavisa swinene hi xihatla eAfrika-Dzonga.

Valandzeri eka misava hinkwayo, Vantima na Valungu, lavatsongo na lavakulu, a va voniwa va karhi va cina risimu leri.

Risimu leri ri vuye ri tsakeriwa hi vanhu vo tala, ngopfungopfu kusuka hi Ravuntlhanu kufika Sonto.

Hi 1998, Brenda u ve a tirhisana na muhumelerisi, Chicco Twala.

Va humelerisile tinsimu leti xaviseke magidigidi wa tikhopi, leti nga fika eka pulatinamu. Tinsimu ta *'Too late for Mama,'* *'Memeza,'* na *'Nomakanjani'* hi tin'wana ta leti xaviseke swinene.

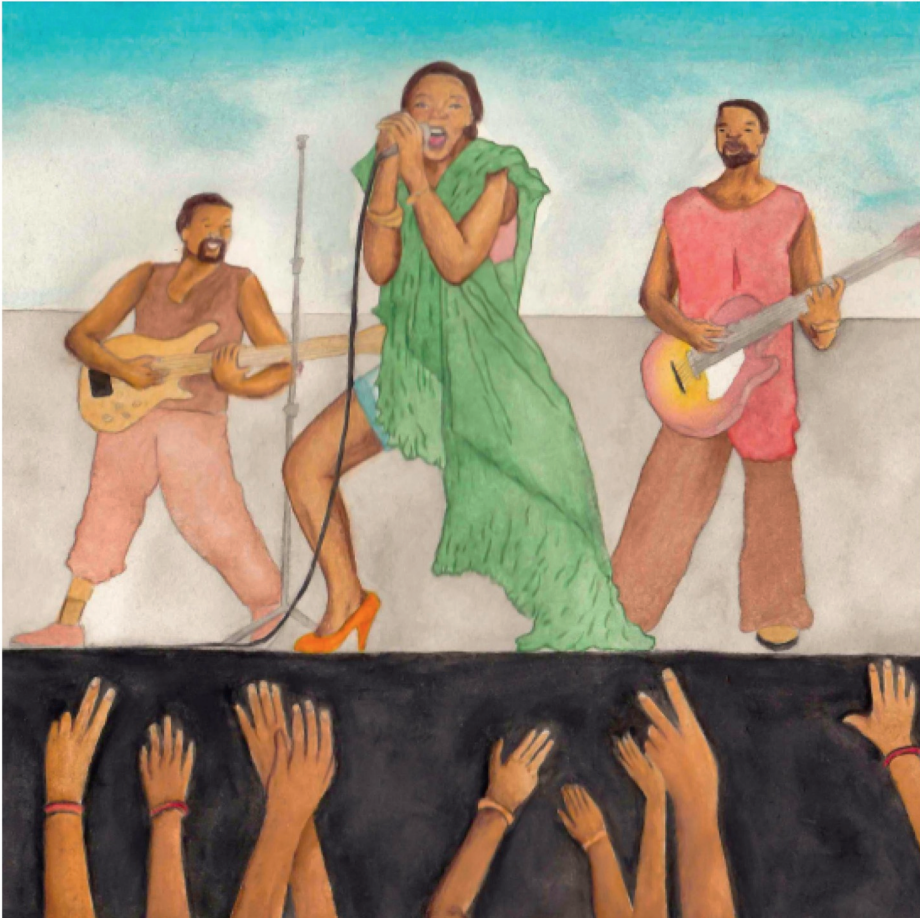
Ku humelela loku ku landzeriwile hi masagwati eAfrika-Dzonga na le matikweni mambe. MaBrr a tiveka emisaveni.

EAfrika-Dzonga, Brenda a a dumile swinene ku fika laha a ku nga ta va na tlangu wo karhi handle ko va ku tlangiwa risimu rin'we rakwe.

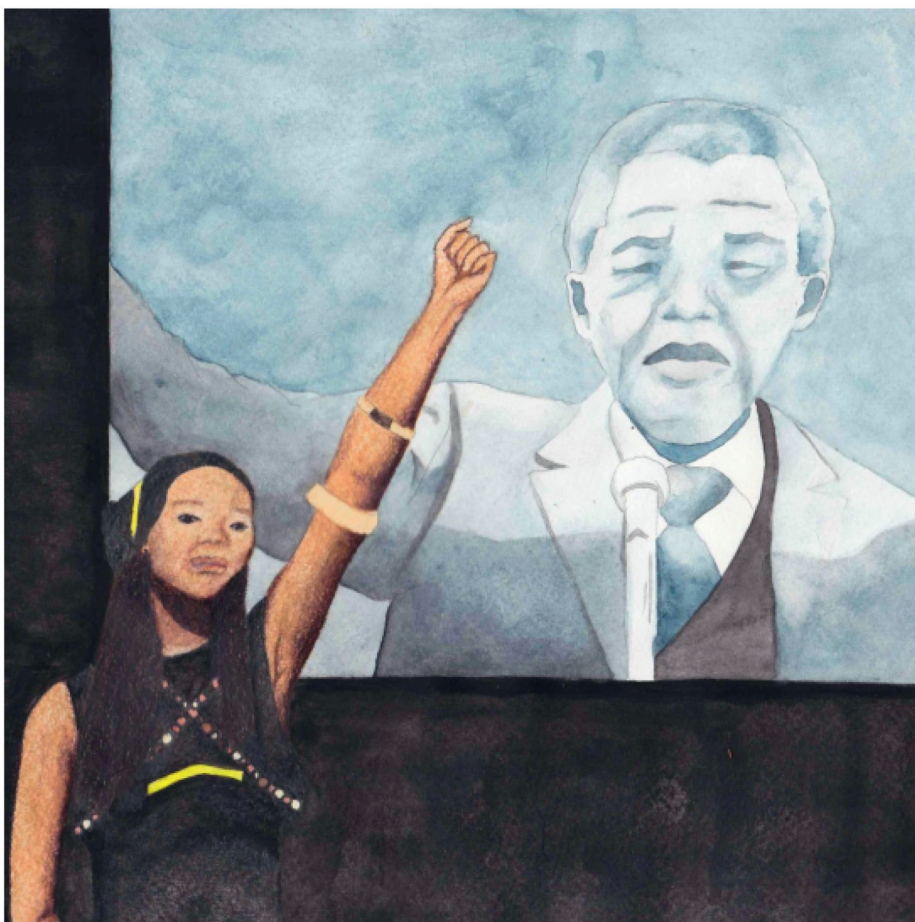
'*Vulindlela*' a ri tlangiwa swinene emicatwini.

'*Ag shame lovey*', a ri rhandziwa swinene hi vana laha a va ta voniwa va encenyeta macinelo ya yena na le xikandzeni.

Valandzeri va Brenda va huwelela vito ra yena etikhonseteni loko va ha yimela leswaku a humelela exitejini.

Valandzeri va ta yimbelela na ku rila hi nkarhi wun'we loko a karhi a yimbelela. Ku twa rito ra yena a swi endla leswaku va ringeta ku susumeta vasirheleri leswaku va ta tshunelela ku n'wi khoma.

Hi 1990, MaBrrr xiximile Nelson Mandela hi risimu ra '*Black President*'.

A ha ri jele na risimu leri ri vuye ri yirisiwa hi mfumo wa xihlawuhlawa.

Leswi swi endle leswaku a yimbelela ntsena hi Xizulu, Xiqhoxa na Xisuthu. Leswi swi endle leswaku vanhu va n'wi rhandza swinene.

Hambiloko Brenda a fikelerile norho wa yena wo va xiyimbeleri xa Phopo, u hundzile emisaveni a ha ri ntsongo, a ri na malembe ma 39, hi siku ra 9 Mudyaxihi 2004.

A ku ri siku ro vava eAfrika-Dzonga. Vanhu a va hlamarisiwile hi hungu ra ku lova ka yena. Vo tala va ririle ku lahlekeriwa hi munhu wa xiyimo.

U siyile n'wana wa wena wa jaha, Bongani.

Endzhaku ka rifu ra yena, ntsungu wu tsutsumerile ku ya xava vunanga bya yena.

Valandzeri va yena a va tshemba leswaku vuyimbeleri bya yena a byi nge he vi kona.

Ku khorwa leswaku khampani yi xavisile magidigidi ya tikhopi ta tialibamu.

ENewtown ejoni a ku ri na xifaniso xa buronzi xa Brenda. Xi endliwile ku xixima yena.

Ekusuhi na xifaniso ku na xitulu xa vanhu leswaku va tshama na Hosikati ya Phopo ya Afrika.

Brenda a a ri xiyimbeleri xo tlhariha lexi nga ta ka xi nga rivariwi.

Hi wun'wana wa swiyimbeleri swa Phopo swa Afrika-Dzonga na ku kucetela swiyimbeleri swo tala.

Sweswi vantshwa va le ku kumeni ka tinsimu leti endleke leswaku vanhu va lava ku cina.

—Swivutiso

1. Xana Brenda u tswariwe kwihi?
2. U vona wonge hikokwalaho ka yini ntlawa wu thiwile vito ra *'Tiny Tots'*?
3. Xana vuyimbeleri bya Brenda a byi endla leswaku valandzeri va yena va titwa njhani? Hlamusela.
4. Xana mfumo wa xihlawuhlawu i mfumo wa njhani?
5. Dirowa na ku lebula xiyenge lexi ku tsakisaka eka xitori lexi.

Xitori lexi xi endliwile na ku tsariwa hi Xipedi tanihi xiphemu xa phurojeke ya switirhisiwa swo hlaya swa Zenex Ulwazi Lwethu hi 2021.

